

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

24 lipca 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Ewa Stefańska (przewodniczący)

SSN Agnieszka Jurkowska-Chocyk (sprawozdawca)

SSN Marcin Trzebiatowski

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 24 lipca 2025 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej Syndyka masy upadłości [...] spółki akcyjnej w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Lublinie z 7 czerwca 2022 r., I ACa 839/21,
w sprawie z powództwa K.K. i M.K.
przeciwko Syndykowi masy upadłości [...] spółki akcyjnej w W.
o ustalenie,

I. oddala skargę kasacyjną;

**II. zasądza od syndyka masy upadłości [...] spółki akcyjnej
w W. na rzecz K.K. i M.K. po 2 700 zł (dwa tysiące siedemset
złotych) kosztów postępowania kasacyjnego z odsetkami
w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu
świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia
doręczenia orzeczenia zobowiązanemu do dnia zapłaty.**

A.W.

Agnieszka Jurkowska-Chocyk

Ewa Stefańska

Marcin Trzebiatowski

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 30 września 2021 r. Sąd Okręgowy w Lublinie stwierdził, że nie istnieje stosunek prawny wynikający umowy kredytu hipotecznego numer [...] indeksowanego do CHF z dnia 25 czerwca 2008 r., zawartej pomiędzy K.K., M.K. a Bankiem1 spółką akcyjną w W. (obecnie Bank spółka akcyjna w W.) oraz wszelkich innych zobowiązań, oświadczeń, umów do niej akcesoryjnych (pkt I) i zasądził od pozwanego Banku spółki akcyjnej w W. na rzecz powodów K.K, M.K. solidarnie koszty procesu (pkt II).

Sąd Apelacyjny w Lublinie oddalił apelację pozwanego (pkt I) i zasądził od pozwanego na rzecz powodów koszty postępowania apelacyjnego (pkt II).

Sądy *meriti* ustaliły, że 25 czerwca 2008 r. powodowie podpisali umowę o kredyt hipoteczny indeksowany do CHF zaoferowany przez poprzednika prawnego Banku spółki akcyjnej z siedzibą w W. – Bank1 spółkę akcyjną w W. [...]. Bank udzielił powodom kredytu w kwocie 299 700,36 zł, indeksowanego kursem franka szwajcarskiego na warunkach określonych w regulaminie na cele mieszkaniowe. Spłata kredytu miała nastąpić w 360 miesięcznych równych ratach kapitałowo-odsetkowych.

Zgodnie z § 2 ust. 8 umowy uruchomienie kredytu następowało w polskich złotych przy jednoczesnym przeliczeniu w dniu wypłaty na walutę wskazaną w umowie kredytu zgodnie z kursem kupna dewiz obowiązującym w banku w dniu uruchomienia. W myśl § 4 ust. 2 umowy spłata wszelkich zobowiązań miała być dokonywana w złotych na rachunek kredytu. Metodę i terminy ustalania kursu wymiany walut (na podstawie którego wyliczane były raty spłaty i bieżące saldo zadłużenia) oraz warunki aktualizacji harmonogramu spłat określał regulamin.

Stosownie do § 11 ust. 7 regulaminu kredytowania hipotecznego obowiązującego do 10 marca 2008 r., uruchomienie kredytu (pożyczki) (lub jego transzy) denominowanego do waluty obcej następować miało w polskich złotych przy jednoczesnym przeliczeniu uruchomionej kwoty w dniu wypłaty na walutę wskazaną w umowie kredytu (umowie pożyczki) według kursu kupna danej waluty, ustalonego

przez bank w aktualnej tabeli kursu. § 12 ust. 7 regulaminu wskazywał, że w przypadku kredytu (pożyczki) denominowanego kursem waluty obcej harmonogram spłat kredytu (pożyczki) był wyrażony w walucie kredytu (pożyczki). Kwota raty spłaty obliczana była według kursu sprzedaży dewiz, obowiązującego w banku na podstawie obowiązującej w tabeli kursów z dnia spłaty.

Kredyt został uruchomiony 21 sierpnia 2008 r. w ten sposób, że zgodnie z decyzją kredytową z 19 sierpnia 2008 r. 58 107,13 zł przeznaczono na zapłatę za lokal, a 229 392,87 zł na zakup nieruchomości (lokalu mieszkalnego). Po uruchomieniu kredytu powodowie otrzymali harmonogram spłaty rat, które zostały określone w CHF.

Rozstrzygając spór, Sąd Apelacyjny w pełni podzielił ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego i przyjął je za własne, podzielił również sformułowane na ich podstawie wnioski, poza stwierdzeniem, że umowa naruszała art. 69 Prawa bankowego. Sąd Apelacyjny podzielił orzecznictwo Sądu Najwyższego, w którym wyrażono pogląd, że umowy kredytu wiążące wysokość udzielanego kredytu oraz wysokość jego spłat z kursem waluty obcej, na przykład franka szwajcarskiego, nie są sprzeczne z ogólną konstrukcją umowy kredytu przewidzianą w art. 69 ust. 1 Prawa bankowego. Przesłanką dla uwzględnienia powództwa była jednak ocena, że przedmiotowa umowa jest sprzeczna z naturą stosunku prawnego normowanego tą umową, a to z uwagi na zawarcie w niej postanowień rażąco naruszających równowagę kontraktową (art. 353¹ k.c.), a ponadto zawiera postanowienia, które oceniane przez pryzmat art. 385¹ k.c. muszą być uznane za abuzywne.

Sąd drugiej instancji zaznaczył, że powodowie jako konsumenci w rozumieniu art. 22¹ k.c. nie mieli wpływu na jakiekolwiek kształtowanie postanowień umownych, a także nie zostali poinformowani należycie o rzeczywistym ryzyku związanym ze zmianą kursu walut. Sąd Apelacyjny podkreślił, że o abuzywności przewidzianych w umowie klauzul indeksacyjnych w ujęciu art. 385¹ k.c. zadecydował brak jednoznaczności i jasności w ich sformułowaniu przez odesłanie do tabel, jako źródła przeliczenia kursu waluty przy równoczesnej nieograniczonej możliwości konstruowania tych tabel przez pozwany bank. I to niezależnie od posiadania przez bank wypracowanych i ugruntowanych metod postępowania przy udzielaniu

kredytów czy ustalania kursów walut. Fakt, że bank wprowadził określone procedury dotyczące udzielania kredytów indeksowanych, nie wpływa na ocenę, że zawarte w umowie postanowienia naruszyły wskazane przez Sąd Okręgowy przepisy prawa materialnego, czyniąc je abuzywnymi, a w konsekwencji skutkowały nieważnością całej umowy. Sąd Apelacyjny podzielił pogląd, zgodnie z którym klauzule waloryzacyjne zawarte we wzorcach umownych, oparte o kursy walut wskazane w sporządzonych przez kredytodawcę tabelach, pozwalających bankowi na jednostronne regulowanie wysokości rat kredytu indeksowanego, np. do waluty CHF oraz wysokości całej wierzytelności, obciążające w praktyce kredytobiorców nieograniczonym ryzykiem kursowym, stanowią niedozwolone postanowienia umowne w rozumieniu art. 385¹ k.c. Usunięcie takiego mechanizmu z umowy kredytu indeksowanego prowadziłoby do nieuprawnionej modyfikacji stosunku prawnego, którego strony zawierać nie chciały, zaś powodowie kategorycznie wykluczyli możliwość kontynuowania umowy przy pozostawieniu albo konwersji omawianych postanowień.

Sąd Apelacyjny przyjął, że umowa stron jest spreczna z naturą stosunku prawnego wyrażoną w art. 353¹ k.c., a to z uwagi na zawarcie w niej postanowień rażąco naruszających równowagę kontraktową. W realiach ocenianej sprawy strony umowy zgodnie i jednoznacznie wskazały tylko część elementów należnych sobie świadczeń, w szczególności kwotę i walutę kredytu oraz sposób naliczania odsetek. Postanowienia umowy dotyczące waloryzacji kładły nacisk na zastosowanie stopy procentowej charakterystycznej dla waluty obcej, pomimo wypłaty i spłaty kredytu w złotych i nie odwoływały się do kursów CHF w sposób neutralny czy obiektywny. Zasady ustalania kursów zostały przekazane do wyłącznych uprawnień kredytodawcy, przy czym strony nie ustaliły kryteriów ustalania ich wysokości. Bank mógł arbitralnie i jednostronnie modyfikować wskaźniki, według których ustalano zarówno wysokość kapitału kredytu pozostającego jeszcze do spłaty, jak i wysokość rat kredytowych. Takie postanowienia skutkowały nieważnością całej umowy na podstawie art. 58 § 1 k.c.

Skargę kasacyjną od powyższego orzeczenia wywiódł pozwany, zaskarżając je w całości i zarzucając naruszenie:

- art. 316 § 1 k.p.c. w zw. z art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 Dyrektywy 93/13, przez ich błędną wykładnię i w konsekwencji rozstrzygnięcie o skutkach abuzywności wyłącznie na podstawie przepisów materialnych aktualnych na dzień zawarcia umowy,

- art. 56 k.c. w zw. z art. 69 ust. 2 pkt 4a i ust. 3 Prawa bankowego w zw. z art. 4 ustawy z dnia 29 lipca 2011 r. zmieniającej ustawę Prawo bankowe,

- art. 353¹ k.c.,

- art. 58 § 1 k.c.,

- art. 385¹ § 1 k.c. w zw. z art. 385² k.c.,

- art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 385² k.c.,

- art. 385¹ § 1 w zw. z § 3 i 4 k.c.,

- art. 385¹ § 1 oraz § 3 k.c.,

- art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 385² k.c.

- art. 385¹ § 1 k.c. w zw. z art. 4 ust. 1 i art. 3 ust. 3 Dyrektywy 93/13 w zw. z przepisami Załącznika do Dyrektywy 93/13: ust. 1 lit. j oraz lit. l, oraz ust. 2 lit. c, tiret pierwsze i drugie, oraz ust. 3 Załącznika do Dyrektywy 93/13,

- art. 58 § 3 k.c. oraz art. 385¹ § 2 k.c.

Skarżący wskazał ponadto, że z ostrożności procesowej formułuje również następujące zarzuty naruszenia:

- art. 385¹ § 2 k.c. w zw. z art. 7 ust. 1 i art. 8b ust. 1 Dyrektywy 93/13 i art. 353¹ k.c. w zw. z art. 2, art. 31 ust. 3 i art. 32 ust. 1 Konstytucji,

- art. 65 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 56 k.c.,

- art. 65 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 354 § 1 k.c.,

- art. 56 k.c.,

- art. 69 ust. 2 pkt 4a i ust. 3 Prawa bankowego w zw. z art. 4 ustawy z dnia 29 lipca 2011 r. zmieniającej ustawę Prawo bankowe,

- art. 358 § 2 k.c. w zw. z art. 385¹ § 2 k.c.,

- art. 41 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. Prawo wekslowe w zw. z art. 385¹ § 2 k.c.,
- art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 24 ust. 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim,
- art. 189 k.p.c.

Wobec tak postawionych zarzutów skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w całości oraz o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w całości oraz o przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania, ewentualnie o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w całości oraz o przekazanie sprawy temu sądowi do ponownego rozpoznania, ewentualnie o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego oraz orzeczenie co do istoty sprawy poprzez zmianę wyroku tego sądu poprzez uwzględnienie apelacji pozwanego.

Powodowie wnieśli o oddalenie skargi kasacyjnej i o zasądzenie na ich rzecz kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna pozwanego okazała się niezasadna. Sformułowane w niej zarzuty koncentrują się przede wszystkim na tezie, że postanowienia umowne uznane przez Sądy *meriti* za abuzywne nie naruszają w sposób rażący interesów powodów i nie mogą być uznane ze sprzeczne z dobrymi obyczajami.

Kwestia abuzywności postanowień umów kredytu indeksowanych kursem CHF stanowiła przedmiot licznych wypowiedzi tak orzecznictwa krajowego, w tym Sądu Najwyższego, jak i unijnego. W odniesieniu do tych zagadnień została w ostatnich latach wypracowana jednolita i utrwalona linia orzecznicza. Zgodnie z nią Sąd Apelacyjny słusznie przyjął, że klauzula indeksacyjna w umowie kredytu określa wysokość głównego świadczenia kredytobiorcy. Odnosi się ona bowiem bezpośrednio do elementów przedmiotowo istotnych umowy kredytu, a zatem do oddania i zwrotu sumy kredytu, której wysokość wprost kształtuje (por. m.in. wyroki SN: z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17; z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18; z 30 września 2020 r., I CSK 556/18; z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22; z 28 lipca 2023 r., II CSKP 611/22).

Niejasny i niepoddający się weryfikacji mechanizm ustalania przez bank kursów waluty, pozostawiający bankowi w tym zakresie swobodę, stoi oczywiście w sprzeczności z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta, a klauzula, która nie zawiera jednoznacznej treści i przez to pozwala na swobodę decyzyjną przedsiębiorcy w kwestii bardzo istotnej dla konsumenta, dotyczącej kosztów kredytu, jest klauzulą niedozwoloną (zob. m.in. wyroki SN: z 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, OSNC 2016, nr 11, poz. 134; z 30 września 2020 r., I CSK 556/18; z 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22 oraz wyrok TSUE z 18 listopada 2021 r., C-212/20, M.P., B.P. przeciwko „A”).

Sądy prawidłowo przyjęły, że postanowienia umowne, regulujące mechanizm indeksacji są abuzywne, ze względu na ich sprzeczność z dobrymi obyczajami. Naruszają rażąco interesy powodów (kredytobiorców) i w konsekwencji równowagę stron oraz pozostawiają kredytodawcy pole do arbitralnego działania w zakresie ustalania kursu walut, a ponadto obarczają kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem. W świetle art. 385¹ k.c. nie można zaakceptować sytuacji, w której powodowie (konsumenci) dowiadują się o poziomie zadłużenia ratałnego już spłaconego, po podjęciu określonej sumy z ich rachunku. Wyklucza to podzielenie poglądu prezentowanego przez pozwanego, jakoby powodowie mieli rzeczywisty wpływ na ukształtowanie klauzul umowy kredytowej przez wybór parametrów finansowania – to znaczy długość kredytowania nieruchomości, a także wysokość kwoty uzyskanej od banku na zakup domu.

Prawidłowo Sądy *meriti* oceniły także kwestię skutków, jakie dla losów łączącej strony umowy niesie eliminacja z niej niedozwolonych postanowień umownych. Podzielając w pełni pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w uchwale składu całej Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22 (OSNC 2024, nr 12, poz. 118), należy stwierdzić, że po usunięciu abuzywnych postanowień umowa nie może obowiązywać według sposobów proponowanych przez pozwanego. W obecnym stanie prawnym nie ma również możliwości zastąpienia takich postanowień przepisami o charakterze dyspozytywnym. W powołanej uchwale przyjęto, że w razie uznania, że postanowienie umowy kredytu indeksowanego, odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej, stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wiążące, w obowiązującym stanie

prawnym nie można przyjąć, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów. Ponadto Sąd Najwyższy przesądził także, że w razie niemożności ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu denominowanego lub indeksowanego umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie.

Na ocenę abuzywności poszczególnych klauzul zastosowanych w umowie kredytu zawartej przez strony nie wpływa również wprowadzenie w 2011 r. ustępu 3 do art. 69 Prawa bankowego, w wyniku czego kredytobiorcy uzyskali w ramach umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska możliwość dokonywania spłat rat kapitałowo-odsetkowych oraz dokonania przedterminowej spłaty pełnej lub częściowej kwoty kredytu bezpośrednio w walucie obcej. Nowelizacja ta wyeliminowała tzw. spready bankowe, lecz nie przyczyniła się do zmiany istoty umowy kredytowej. W konsekwencji, nie prowadziła do przekształcenia zawartej wcześniej umowy w umowę o kredyt walutowy.

Nie sposób podzielić również zarzut naruszenia przez Sądy *meriti* art. 353¹ k.c., polegającego na rażącym błędzie w jego zastosowaniu, co miałoby zgodnie z wolą skarżącego doprowadzić do werdyktu o odmiennej treści. W postanowieniu z 31 października 2024 r., I CSK 2546/23, Sąd Najwyższy przypomniał, że obecnie nie ma wątpliwości, iż art. 385¹ k.c. wprowadza instrument wzmocnionej względem zasad ogólnych, w tym wynikających z art. 353¹ k.c., kontroli postanowień narzuconych przez przedsiębiorcę (por. wyrok SN z 27 maja 2022 r., II CSKP 314/22, OSNC-ZD 2022, Nr 4, poz. 50) i stanowi względem nich regulację szczególną (por. wyrok SN z 18 maja 2022 r., II CSKP 1316/22). Oznacza to, że w sytuacji, gdy postanowienia umowy są sprzeczne z ustawą lub zasadami współżycia społecznego, a przez to wykraczają poza granice swobody umów, a jednocześnie postanowienia te mają walor niedozwolonych w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., to zastosowanie powinien znaleźć art. 385¹ § 2 k.c. przewidujący sankcję braku dalszego związania postanowieniem przy jednoczesnym związaniu umową w pozostałym zakresie, a nie art. 58 § 1 lub 2 k.c. (por. uchwała SN z 28 kwietnia 2022 r., III CZP 40/22, OSNC 2022, Nr 11, poz. 109). Niezależnie jednak od tego, czy umowę uzna się za nieważną ze względu na naruszenie granic swobody umów, czy też za niewiążącą ze względu na zawarcie w niej postanowień abuzywnych, skutkiem jest nieistnienie

wynikającego z umowy stosunku prawnego i obowiązek zwrotu nienależnie spełnionych świadczeń. Wobec tego, chociaż Sąd Apelacyjny wyszedł częściowo z odmiennych założeń, niż wynikające z dominującej linii orzeczniczej, nie dopuścił się wydania wadliwego rozstrzygnięcia.

W kontekście zarzutów kasacyjnych należy również zaznaczyć, że skuteczne powołanie się na interes prawny w rozumieniu art. 189 k.p.c. wymaga wykazania przez powoda, że wyrok wydany w tego rodzaju sprawie wywoła takie konsekwencje prawne w stosunkach między stronami, w wyniku których ich sytuacja prawna zostanie określona jednoznacznie, nie będzie budziła wątpliwości, co spowoduje w konsekwencji, iż zostanie usunięta niepewność co do istnienia określonych praw i obowiązków stron oraz ryzyko ich naruszenia w przyszłości (zob. wyrok SN z 12 stycznia 2022 r., II CSKP 212/22). Rozstrzygnięcie czy zobowiązanie kredytowe istnieje, usunęłoby wątpliwość czy na stronach ciąży dalej obowiązki wynikające z umowy kredytu np. spłata rat (zob. postanowienia SN: z 7 lutego 2023 r., I CSK 4243/22, z 26 lipca 2023 r., I CSK 6254/22, z 22 sierpnia 2023 r., I CSK 6614/22).

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. orzekł jak sentencji. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono zgodnie z art. 98 § 1, 1¹ i 3 w zw. z § 2 pkt 7, § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

A.W.

[a.ł]

Agnieszka Jurkowska-Chocyk

Ewa Stefańska

Marcin Trzebiatowski